

5. Інформаційно-аналітичне управління освітніми системами: методичний посібник / Т. В. Волкова, Н. О. Величко, І. В. Гириловська, Д. О. Закатнов та інші. К.: Педагогічна думка, 2012. 176 с.
6. Кулицький С. П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління: Навч. посіб. К.: МАУП. 2002. 224 с.
7. Освітній менеджмент: навч. посібник / за ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. К.: Шкільний світ, 2003. 400 с.
8. Основи інформаційно-аналітичної діяльності: навч. посібник / В. Захарова, Л. Філіпова. К.: ЦУЛ, 2013. 336 с.
9. Полякова Л. П. Розробка інформаційно-аналітичної системи органу регіонального управління (на прикладі управління освітою): дис. ...канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Донецьк, 2004. 185 с.
10. Скрипник О. А. Аналіз підходів до побудови основи інформаційно-аналітичних систем. *Моделювання регіональної економіки*. 2010. № 2. С. 330–338.
11. Фінансовий менеджмент вищого навчального закладу з використанням новітніх інформаційних технологій / під ред. Ю. Г. Лисенка і В. Н. Андрієнка. Донецьк: ТОВ Південний «Схід, Лтд», 2007. 485 с.

Чайківська М.

студентка V курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: д. філол. наук, професор

кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності ТНЕУ

Шкіцька І.Ю.

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ТА НЕЙТРАЛІЗАЦІЯ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ ЗМІ

Стрімкий розвиток комп'ютерних технологій, глобалізація та інтеграція, характерні для сучасного життя, призводять до того, що людина менше часу витрачає на безпосереднє міжособистісне спілкування та аналіз інформації. Як наслідок – вона стає легкою «здобичкою» маніпуляторів, приймає неправильні рішення, потрапляє в конфлікти та пропагує чужі ідеї, позиціонуючи їх як свої. З огляду на це істотно зріс науковий інтерес політологів, психологів, соціологів і лінгвістів до проблеми маніпулювання поведінкою людини. На сьогоднішній день ЗМІ – засіб маніпулювання свідомістю людей. Сучасні ЗМІ не подають інформацію як нейтральну, а безпосередньо трансформують її. Проблема полягає в тому, що велика частина населення не має уявлення про суть і способи маніпулювання громадською думкою, унаслідок чого люди легко стають жертвами впливу [4, с. 78].

Незважаючи на збільшення кількості наукових праць з вивчення феномену маніпуляції, детального висвітлення заслуговує дослідження впливового потенціалу засобів масової інформації (ЗМІ) в умовах сучасного інформаційного суспільства, що й зумовлює **актуальність** нашої наукової розвідки.

Розглянемо прийом посилення маніпулятивного впливу, здійснюваного через ЗМІ.

Ними постають:

1) **осаяння** – це прийом активізації розуму, який полягає в такому спотворенні розповіді про події, щоб жертва сумнівалася в пам'яті та власному психічному здоров'ї. Це одна з найбільш згубних форм маніпуляції, тому що повільно руйнує в індивіда відчуття реальності;

2) **психічна проєкція** (пошук винних). Цей прийом є захисним механізмом маніпуляторів, які категорично відмовляються визнавати свої помилки і не здатні адекватно оцінювати свої дії;

3) **шантажування**. Агресори і нарцисисти постійно погрожують іншим, викликаючи почуття страху в інших;

4) **публічні кампанії з відстороненням**. Якщо маніпулятору не вдається повністю вплинути на людину, він намагатиметься контролювати її та змінити думку інших про себе;

5) **тріангуляція** – це прийом використання чужої думки або загрози від третьої особи [5, с. 117];

6) **постійний контроль за життям** (передусім приватним) **інших людей**. Маніпулятори люблять контролювати інших і бути обізнаними з різними фактами їх життя [5, с. 119].

Під час обговорення й аналізу певної події кожне джерело інформації нав'язує свій погляд на нього. Це пов'язано з тим, що за кожним ЗМІ стоять певні особи, яким вигідно донести інформацію тим або іншим способом. Реальність, яку пропонують ЗМІ, безумовно опосередкована, спрощена і не передбачає роздуми й аналіз. Процес медіа-маніпулювання має на меті забезпечити отримання вигоди певними особами. Самі об'єкти впливу в цьому випадку перетворюються на об'єкти маніпуляції і знецінюються.

Дуже важливу роль відіграє і спосіб подання інформації – часто факти подаються перевернуто, підштовхуючи людей неоднозначно сприймати інформацію. Також дуже популярним є приховування невігідної інформації: набагато зручніше частково висвітлювати проблему, наштовхуючи людину на потрібні думки [3, с. 118]. Маніпулятивний вплив може формуватися й шляхом комплектації тем – їх вибудовують в порядку, вигідному тому чи іншому каналу. Це впливає на аудиторію, примушуючи її приймати інформацію саме в тій послідовності, яка найкраще вплине на її думку [3, с. 119].

Саме громадська думка і є головним об'єктом маніпуляції, адже впливати на маси набагато легше, ніж на окремих особистостей, тому система медіа-джерел інформації зараз така різноманітна і розвинена. Уся робота медіа-ЗМІ побудована на тому, що відволікти об'єкт маніпуляції від основної теми / мети і спонукати його до дії, яку він спочатку здійснювати не збирався.

З огляду на масштабність і всеохопність маніпулювання, як окремим індивідом, так і групами людей, важливо знати способи нейтралізації маніпулятивного впливу. Оскільки шляхи маніпуляції можуть бути різними і розпізнати їх практично неможливо, найкращим способом протистояння маніпуляції є профілактика чи запобігання впливу. Маніпулятор зазвичай використовує один і той самий спосіб, тому, потрапивши під його маніпуляцію один раз, потрібно намагатися зробити так, щоб більше це не повторювалось. Людина повинна більше думати про свій інтерес, і тоді вона може не боятися маніпуляції [2, с. 534].

Розглянемо способи захисту від маніпулювання свідомістю ЗМІ:

1) **скорочення контактів**. Слід менше бувати в зоні контакту з маніпулятором. Немає сенсу відвідувати багато Інтернет-порталів або дивитися різні телеканали: інформація скрізь однакова, різниться лише її інтерпретування. Отримавши інформацію, потрібно самостійно її проаналізувати, а потім вже занурюватися в те, що пропонують ЗМІ, виходячи зі своєї позиції;

2) **відсіювання шуму**. У процесі маніпуляції на людину чинить вплив потік повідомлень, які збивають її з пантелику. Люди піддаються йому, втрачаючи можливість зосереджуватися на основній важливій проблемі, тому слід навчитися відділяти потрібну інформацію від непотрібної;

3) **відключення емоцій**. Більшість стереотипів, які використовують маніпулятори, емоційно забарвлені. Побачивши, що маніпулятори апелюють до якогось почуття, слід намагатися контролювати його. Сприймати повідомлення слід безпристрасно, а потім на «свіжу» голову обміркувати їх на самоті.

4) **створення альтернатив**. Маніпулятор представляє вигідне йому рішення як таке, що не має альтернативи, бо в іншому випадку в людей виникнуть питання і сумніви. Визначивши для себе реальні альтернативи, можна зупинити маніпуляцію;

5) **здоровий глузд**. На всі емоційні заклики ЗМІ потрібно реагувати тверезо, перш за все дослухаючись розуму;

6) **зміна мови і тональності**. Один з основних способів захисту від маніпуляції – відмова від мови, якою викладає проблему маніпулятор. Не можна використовувати його термінологію і поняття. Потрібно переказати те саме, але своїми словами. Це дасть змогу перейти з території маніпулятора на свою, безпечну [3, с. 537-544].

Важливо також розумно підходити до сприйняття будь-якої інформації. Якщо люди будуть аналізувати те, що чують, бачать або читають, то і маніпулювати їх свідомістю буде складніше, а, отже, громадська думка буде створюватися безпосередньо за їх особистою участю, а не тільки за допомогою ЗМІ [1, с. 44].

Таким чином, незважаючи на складність проблеми, захист суспільства від маніпулювання ЗМІ можливий. XXI ст. – час, коли необхідно бути психологічно підготовленим для сприйняття будь-якої інформації, уміти орієнтуватися в зростаючих інформаційних потоках і зберігати свою думку. Якщо люди будуть сприймати інформацію усвідомлено, намагатимуться не приймати на віру голослівні гасла, критично ставитимуться до почутого та побаченого, маніпулювати їх свідомістю буде складніше, а отже, громадська думка буде створюватися безпосередньо за участі громади, а не тільки за допомогою ЗМІ.

Список використаних джерел

1. Коченко А. Вплив засобів масової інформації на прийняття політичних рішень. *Стратегічні пріоритети*. 2009. № 4. С. 40-45.

2. Лашкіна М. Деякі питання організаційно-управлінських засад діяльності засобів масової інформації: світовий досвід і Україна. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президенті України*. 2004. Вип. 2. С. 534-544.

3. Ожеван М. А. Основні напрями зовнішніх інформаційно-маніпулятивних впливів на суспільні трансформації в Україні: засоби протидії. *Стратегічні пріоритети*. 2011. № 3. С. 118-126.

4. Передумови становлення інформаційного суспільства в Україні / Баховець О. Б., Грінченко Т. О., Гуляєв К. Д. та ін.; за ред. С. О. Довгого. Київ. Азимут-Україна, 2008. 288 с.

5. Терещук В. І. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у процесах трансформації державної влади: безпековий аспект. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. Вип. 102, ч.1. С. 117-121.

Щавурська Т.

студентка V курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: д.і.н., професор,

завідувач кафедри інформаційної

та соціокультурної діяльності ТНЕУ

Гомотюк О.Є.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ЯК ФАКТОР ПДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СТУДЕНТА

Під впливом змін в освітніх технологіях, інформаційно – комунікативного середовища, інших компонентах педагогічного процесу змінюються вимоги до викладача. Він потрібен як фахівець широкої психолого-педагогічної підготовки. Професія педагога вирізняється серед інших насамперед способом мислення її представників,